

Hárs József:

LÁBADOZÁS

Balesetét az újság – neve nélkül örökítette meg. Nem biztos, hogy a helytörténész majd felfigyel rá, még kevésbé valószínű, hogy elhelyezi valakinek az életrajzába. A nagykötőjel utáni második évszám helyett kérdőjellel. Rosszabbik esetben cédula lesz egy idővel selejtezendő irat mellékleteként. „Addig is” mi marad számára ebből? Tűnődés kesernyés mosollyal: ezúttal mennyi időt kapott a sorstól, hogy megvalósíthassa eddig elodázott nagy álmait? Ha egyszer teljesen (teljesen? teljesen) rendbe jönne, annak a jele lesz: nem csak abban fog hinni, hogy a lépcső aljágig leér, sőt a sarokig, hanem, hanem. No jó. Ébresztő.

+++

(Anyai nagyapja késő öregségében, már jobbára ágyhoz kötött, bevallotta, hogy reggelente úgy érzi, előtte az élet. Aztán elővette az angol nyelvkönyvet, hogy végtelenül finomra csiszolja parlamentekben bizonyított nyelvtudását. Ugyan miért?)

Egy ismerőse szerint úgy kell dolgozni, mintha örökké élne az ember. Tényleg?

Előbb kellett volna. Történelmi tragédiák figyelmeztetnek arra, hogy idejében számításba kellett volna venni az élet végességét. Hány alkotás maradt félbe azért, mert ezt az egyszerű matematikát mellőzte az alkotó! Politikus, vagy művész, egyre megy. A semmire sem jó torzókkal pedig tele van a világ. No, most ezt magára is érti, vagy csak úgy?)

+++

Nem kellene elismernie, hogy akkor kattant belül valami, mint zárban a kulcs? Vége. Mostanában gyakran jut eszébe Tolsztoj: Pjotr, a fejbőlött partizán, akit visz tovább a lova. Mintha élne. Pjotr? Jól emlékszik a névre?

+++

Sokan látták azt az összeütközést, köztük ismerősök. Amikor kiszabadult a kórházból, némelyikük megígérte, hogy szívesen tanúskodik, ha szükség lenne rá. Tiszta ügy – hitték és vallották, ám ahogy múlt az idő, egyre nehezebb volt beilleszteni az akkori esemény következményeinek sorába a „botozást” és a szédülésre való folytonos hivatkozást.

+++

(Az érdeklődők lenéztek a lábára, valami jelet keresve, hogy ott a baj. Nem, nem a harmadik láb. A fejére esett. Ezt már csak viccelődve lehetett elsütni.)

+++

A megértést és a részvét hangjait egyre inkább sápasztotta a részletekre vonatkozó tájékozatlanság, a sablonok, az előítéletek uralma, s az ebből következő általános megállapítás: ebben a korban sajnos már... Gyengébb pillanataiban kezdte maga is elhinni, hogy valahol itt keresendő az igazság. Hiszen ő emlékezett a legkevésbé azokra a jövőjét meghatározó másodpercekre. Az ájulás előtt.

+++

(– Nagyon helyes, ne hagyja magát. Mozogni, mozogni.

– Igen, de már mennyi idő telt el, s javulás alig.

Zavart csend. Ilyenkor jó folytatásként az öngúny: – Persze, százötven év múlva, ha találkozunk, sem szédülés, sem bot.

Felszabadult, megkönnyebbült nevetés, el lehet búcsúzni.

Marad egy marék optimizmus, amit szétfú a szél.)

+ + +

Becsapódott mögötte a kapu. Nem baj, most már szólhat nagyot, felszerelték rá azt a szerkezetet, amely akkor is zár, ha a feledékeny, nemtörődöm fiatalok elengedik a kilincset, s kirohannak az utcára. No majd, ha utoléri őket a sarkon – tréfálkozott magában. Még ha nem is hitte, hogy valaha annyira juthat, mégis bízott a könnyű, természetes előrehaladásban. – Lám, most is jobb, mint tegnap volt – nyugtatta magát.

Elindult. Reggel van. „Övé a világ”. Felírta egy cédulára, hogy hova kell benéznie, érdeklődni, netán vásárolnia. Most úgy érezte, hogy nagyobb megerőltetés nélkül végigyalogolhatja a távolságokat, de az is eszébe jutott: figyelmeztették, ki fog fáradni. Nem szabad feszíteni a húrt – mondta valaki. Ne feledje, ott a busz.

+ + +

Mostanában tűnt fel neki, mennyien járnak bottal. Eggyel, kettővel, könyöktámasz nélkül, könyöktámasszal. Érettségi előtt álló diákként vágyakozva nézte a már felnőtt társadalom tekintélyes férfijait, amint kesztyűt tartva karjukra akasztották a sétabotot. Ha pedig használták is, tisztí kardjukra emlékezve, tisztelegve emelték függőlegesig. Közismert figura volt az újságíró a fokokával.

A parkörök botjuk hegyére tűzték a lepottyantott cédulákat. És botjuk volt a térzenék körül a perecárusoknak. Ó, azok a frissen sült, illatos, nagy perecek! A bot meghajolt a vevő előtt, hogy könnyen levehesse a gyerekek a majszolni valót. Különleges élvezetet jelentett a tésztájáról még a kemencében lefolyt, alján megbarnult, de felül fehéren maradt só. Nem igen szóltak rá a gyerekekre, hogy ezt eszegetni mennyire egészségtelen. Igaz, utána: mama, szomjas vagyok!

+ + +

És botja volt a fűvós zenekar előtt peckesen haladó tamburmajornak is. A zászlók rúdjaikról nem is beszélve. Akkor mégsem gondolta, hogy túlságosan sok van belőlük. Most, amikor körülötte kopognak, s ő maga is rászorul legalább egynek a használatára (szerencsére megmaradt a régi időkből), ez már nem tekintélynek, foglalkozásnak a jele, hanem pótlék. A többé-kevésbé hiányzó egészség kipótlása, az egyensúly megtámasztása. Nem társadalmi jelkép, hanem szükséges eszköz. Ránézésre is: használójának élettörténete. Szép időben a sarkon, még inkább egy padon megbeszélni való téma.

+ + +

(Talán valahogy összetartozunk. Ha keskeny járdán találkozunk, ismeretlenül is szólunk egymáshoz, és vigyázunk, hogy legyen helye a másiknak. A másik háromlábúnak mellettünk. Netán egyetbe szerveződhetnénk? – gondolta. Vagy talán mondta valakinek?)

+ + +

Na, mégis? Csak nézegeti kissé a kirakatot. Holnap majd ide jön vásárolni a nagyobbik szatyorral. Tavaly még vigyázhatott arra, hogy egyenlően ossza el a súlyt a két kezébe. Az most csak húzza a gerincét a támasszal ellentétes irányba. Nem mindegy? Hogy mondják? Ebben a korban? Mit akar ebben a korban? Szálfa egyenesen kilépni? Hány fiatal tartja púposan magát!

Úgy látszik, mégiscsak „lecövekelt” a várakozók között.

A megállóban, mert hát ott volt, a zöldségesbolt mellett a falnak támasztotta a hátát. Óvatosan fordította arra a fejét, ahonnan már többen is várták a buszt. Még nem kellett felemelnie a tekintetét, hogy lássa, jön egy. Ajaj! Magasan van az első lépcső.

Visszaeresztette az igazolványát a zsebébe: amúgy is mit igazolna egy csukott tok? Viszont szüksége lesz a balkezére. A jobban a bot, mint csiga tapogatója.

+++

(– Ejnye, engedd a bácsit előre.)

Megingott a hirtelen indításra. Sok évvel ezelőtt eszébe sem jutott ülőhelyre vadászni. Most támaszt kereső keze felemelkedett a semmibe, mintha jelezné a sorsnak: itt vagyok, az esendő. Valaki átadta a helyét. (Hogy védje magát az orra előtt bottal hadonászótól? – rosszmájúskodott. Pedig van magától értetődő udvariasság is. A „bácsinak”. No persze.)

Ha beljebb nyomakodhatott volna, közelebb kerül a leszállásjelzőhöz. Az pedig előny. Szorongás fogta el. Kíméletlenül rázott-robogott az ormótlan jármű. Eddig azt hitte, az aszfalton nem zötyög. Még az ülésen megmaradni is nehéz. Hol is akar leszállni? Akar! Egyáltalán miért viteti magát?

+++

Hátizsákos fiatalok, kezükben ásványvizes flakonnal. Csak ne forgolódjanak.

Izzadságszag. Testes asszonyság a piaci árakról sopánkodik a szomszédjával. Meg hogy egy szem uborkájuk sem termett idén. Most mehet vásárolni, hogy eltehesse télre. Miért nem veszi készen a kovászos uborkát? Az más. Amikor ott áll az ablakban egész őszön, és érleli a nap. A házi recept az igazi.

(Jaj, hogy lehet így megállni? Legyen szíves, nyomja meg. Mi is leszállunk.)

Nem, most már nem áll fel. Mire a kijáráshoz botorkálna, rácsapódna az ajtó.

Újabb utasok kapaszkodnak körülötte. Csak maradjon. Úgyis mindjárt leszállnak. Nem, nem neki mondták. Egyáltalán, feléje senki sem fordul. Akiknek zötyögve is van beszélhetnékje, talál magának hallgatóságot, akinek meg nincs, csak azt figyel, hogy meddig jelez előttük pirosat a lámpa.

+++

Kinézett az ablakon. Felfedezte, hogy innen, kissé magasabbról, mennyivel többet lát meg a házakból, mint ha csak gyalog menne el mellettük. Különösen mostanság, amikor a lába elé kell néznie.

Igen, maga elé kell néznie. Mindenképpen, nemcsak a járdák egyenetlenségei miatt. Arra is vigyázni kell, nehogy beakadjon a bot vége valamilyen részbe. A kockaköves burkolat szinte életveszély.

Szó, ami szó, ezek a házak a párkányaikkal, a cégtáblákkal el nem takart részeikkel, ha nem hullana itt-ott a vakolat, azt mondhatná, újaknak tűnnek. Eddig legalábbis nem figyelt fel rájuk. Mennyi mindenre nem figyelmez az ember.

Most már tényleg le kellett volna szállni. Ebben a városban nincsenek akkora távolságok – szokták mondani. Ahhoz képest bizony túlságosan régóta zötyöggeti magát. Egyszerre mennyien tömörülnek az ajtónál. És a kosarak. Mindenki piacra megy? Vásárol?

Miért habozik? Miért nem tápázkodik föl? Ha olyan könnyű lenne – próbálkozott. De hova is akart menni? Elfogytak a sorházak. És az emeletek. Még csak nem is dereng fásult agyában, hogy merre járnak.

+++

Ezt a nőt valahonnan ismeri. Milyen barátságos, rámosolyog, Szinte várja, hogy visszamosolyogjon. Megkapja. De attól még nem tudja, ki állt meg előtte. Jé, Zoli bácsi, errefelé, amerre a madár se jár? De rég nem láttam! Hogy van mindig? Megy a kertbe? Maguknak volt kertjük, nem. Mi épültünk, igen épültünk. Nyugis hely, csak kicsit messze. Hát persze, a gyerekek. Jól megvannak? És jönnek néha meglátogatni a szülőket? Most is? Az

unokák. Hogy nőnek a fejünkre. Mintha ma lenne. Emlékszem, milyen büszkén tolt a kocsit. Elmúlt az idő. Nálunk is. Most született a legkisebb. Nem, a nagyok nem akarnak. Élik világukat. Fogyunk, bizony fogyunk. No, Zoli bácsi, minden jót.

(Elment. Mintha vele beszélgetett volna. Pedig ő csak bólogatott. De miért Zoli bácsi? No és ha eltévesztette? Figyelmeztetnie kellett volna rá! Hogyne, hogy elmúljon az a varázs, hogy tartozik a tömegből valakihez? Legalább néhány pillanatra? A szavak mint a sablonok, kötődnek bárkihez és bármihez. Mit mondott magáról? Egy-egy szót, de azt sokat sejtetően. Hogy jól megvannak. Istenem, aki él, az jól megvan. Ha kisebb, akkor nagyobb is volt. Körülbelül ennyi, annak az általa nem ismert Zoli bácsinak éppúgy, mint neki. Jó lenne tolni azt a gyerekkocsit.)

Most aztán végképpen nem látja, hol kanyarognak. Valaki megkérdezte tőle, milyen megálló következik? Tőle. Megkérdezte. Honnan tudhatná?

+ + +

Csomagok, kosarak, esernyők, gyerekek, nyomakodás lefelé, nyomakodás fölfelé. Aztán egyszerre elfogyott a mozgás, a beszéd. Gyenge légáram, frissebb levegő a láthatáron tornyosuló felhők felől. – Megálltak. A sofőr söprűvel a kezében végigment az ülések között, félretolta az egyik ablakot, a túldalait meg behúzta. A söprűvel megkerülte a botját és odaszólt neki valamit. Neki? Roppant a nyaka. Sehöl senki. Akkor tényleg neki szólt.

Ennél tovább nem mehet. Feltápáskodott és nehezen kapaszkodva a fogódzóba, lelépett a lépcső utolsó fokára. Némi bátortalan habozás után előrehajolt, hogy a földet érje a botja, de közben el nem engedte bal kezével a fogantyút. Tengelyében félre fordult, s így valahogy oldalazva leért először a jobb, majd a bal lába, s megszabadult az ormóttan jármű közelségétől. Most csak arra kellett vigyázni, nehogy tovább mozogjon előre a feje. Jobb, ha leül a három rácsos ülőke egyikére: – Szabad ez a hely?

– Hány óra van? – kérdezte kisvártatva a fejkendő öregasszony.

Megmondta.

– Hát akkor... – mérte végig, nem a legbarátságosabban, aztán lesimította felgyűrődött szoknyáját és elindult valamerre. Néhány lépés után visszaszólt:

– Sokára indul a következő.

Csönd.

Egy nagyfejű hangya sietett a kavicsok között, a megsüllyedt járda repedései felé.

Mit mondott? – motyogta a férfi, s először nézett föl a nehézkesen meginduló busz elejére. Ahol a fekete háttérből sárgállott a szám és az útirány.

+ + +

– Mit mondott? – Hűvösödő szellő borzolta ritkás haját az opálosba hajló fényben.

Valahol, mérhetetlenül messze, labdázó, hintázó gyerekek alig ciripelő hangja próbálta át- meg áttörni a csendet. Padokon a szülők, mellettük kivehetetlen, tarka cuccok, körülöttük sírással vegyes felszabadult futkározás. – Játszótér – nevezte nevén a látványt, de a szó üresen kongott benne. Egyszer valahol egy játszótéren vécét keresett, persze hiába. Ivókút még csak-csak.

Senki és semmi ismerős. Az erőltetéstől könnyezni kezdett a szeme. Elővette zsebkendőjét. (Mert vászonzsebkendője volt.) Az egyik sarka a sok mosástól már foszladozni kezdett. Mikor kapta? Karácsonykor? Az utolsók egyikén? – Igen, az utolsók egyikén.

A könnyecseppek elindultak az arcán lefelé.

Magába roskadtan ült tovább. Körülötte a süket csöndben az apró hangszigeteket egyre inkább felszívódtak. (– Mindenki itt hagyott – döbönt rá.)

Csak nagy sokára világosodott meg benne, hogy ezen a járaton a temetés óta még sohasem utazott.